

**Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Hakkındaki
Görüşlerinin Belirlenmesi¹**

Meryem GÖRECEK BAYBARS²

Özet

Bu çalışma ile sınıf öğretmeni adaylarının okul dışı öğrenme hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı içerisinde özel durum yöntemi kullanılmış olup, elde edilen veriler frekans analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Ege Bölgesi'nde bir devlet üniversitesinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 55 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından literatürde yer alan çalışmalardan yararlanılarak hazırlanan dokuz adet açık uçlu sorudan oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları konusunda tam anlamı ile bilgi sahibi olmadığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının, okul dışı öğrenmeyi daha çok informal öğrenme olarak tanımladığı ve bu ortamlara örnek olarak çoğunlukla halk eğitim merkezi, müze, sosyal çevre ve hayvanat bahçesi örneğini verdikleri belirlenmiştir. Öğretmen adayları, okul dışı öğrenme ortamlarının avantaj ve dezavantajları olduğu düşüncesindedir. Öğretmen adayları öğretmen olarak göreve başladıklarında okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinde kullanacaklarını ifade etmişlerdir

Anahtar Kelimeler

Okul dışı öğrenme
Okul dışı öğrenme ortamları
Sınıf öğretmeni adayı

**Determination of Pre-Service Elementary School Teachers' Views
About Out-of-School Learning**

Abstract

This study aims at determining pre-service elementary school teachers' views about learning in out-of school settings. In the study, case study method within the qualitative research approach was used and the data obtained were evaluated via frequency analysis. The population of the study consisted of 55 fourth year pre-service teachers studying Elementary School Teaching Department in a state university located in Aegean region, Turkey in spring term in 2015-2016 academic year. Nine open-ended questions prepared by the researcher by benefiting from the

Keywords

Out-of-school learning
Out-of-school learning settings
Pre-service elementary school teachers

¹ Bu çalışma 11-14 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenen 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda (USOS2016) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, mgorecek@mu.edu.tr

studies included in literature were used as a data collection tool. When the results are evaluated as a whole, it can be stated that pre-service teachers did not have full information about out-of-school settings. It was determined that pre-service teachers defined out-of-school settings as informal learning and they mostly gave public education centres, museums, social environments and zoos as examples. Pre-service teachers think that out-of-school settings have advantages and disadvantages. Moreover, pre-service teachers stated that they would use out-of-school settings in their lessons when they started to work as a teacher.

GİRİŞ

Eğitim alanında yapılan reformlarla birlikte, öğrenme ve öğretmen faaliyetleri yeni anlamlar kazanmaya başlamış, eğitim faaliyetlerinde kullanılan yöntem ve teknikler zenginleşmiş ve çeşitlenmiş, bu yöntem ve tekniklerle birlikte amaç sadece bilgi iletimi olmaktan çıkmış, duyuşsal ve psikomotor alanlarda da değişimlerin desteklenmesi hedeflenmiştir (Laçın Şimşek, Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit, 2013). Günümüzde öğrencilerin eğitim açısından hem bireysel ihtiyaçlarının karşılanması hem de araştırma yapma, bilimsel metotları kullanma ve eleştirel düşünme gibi birçok davranışı kazanmaları noktasında okulların yanı sıra okul dışı ortamlarında her geçen gün daha da önem kazandığı gözlenmektedir (Bozdoğan, Okur ve Kasap, 2015). Literatür incelendiğinde okul dışı öğrenme, çevre eğitimi (environmental education), okul dışı fen (out of school), serbest seçim öğrenme (free-choice learning), yaşam boyu fen öğrenme (lifelong science learning), günlük hayatta fen öğretimi (science learning in everyday life), otantik öğrenme (authentic learning), ders dışı etkinlik şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Dierking, Falk, Rennie, Anderson & Ellenbogen, 2003; Higgins & Nicol, 2002; Binbaşıoğlu, 2000; Atmaca, 2012; Öztürk, 2010). Okul dışı öğrenme Bunting (2006)'e göre; yapılandırılmış öğrenme etkinliklerinin sınıfın dışında, toplum ve doğal çevre gibi değişik ortamlarda çalışılmasını içeren çok boyutlu bir süreç iken, Salmi (1993) okul dışı öğrenmeyi okul süresi boyunca öğretim programına bağlı olarak okul yapısı dışındaki alanların ve kurumların öğretim amaçlı kullanılması şeklinde tanımlamıştır. Ford (1986) ise okul dışı öğrenmeyi, öğrenmenin nerede gerçekleştiği, öğretilecek konunun ve gerçekleşecek aktivitenin amacı belirler düşüncesindedir. Higgins, Loynes & Crowther (1997) ise okul dışı öğrenmeyi, çevre eğitimi, okul dışı etkinlik ve kişisel-sosyal gelişimin birleşmesi ile oluşmuş bir yapı olarak ele almıştır.

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, farklı isimlendirmelerin kullanıldığını görmekteyiz. Balkan Kıyıcı ve Atabek (2010) sınıf duvarlarının ötesinde eğitim, Karademir ve Erten (2013) okul dışı öğrenme, Türkmen (2010) informal öğrenme ifadesini kullanmıştır. Ne şekilde isimlendirilirse isimlendirilsin yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenciye farklı yollarla öğrenme fırsatı sunduğunu ortaya koymuştur. Çünkü okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili bilinmesi gereken önemli noktalar vardır. Öncelikle okul dışı öğrenme, öğrenme için kullanılacak bir metottur ve deneyimseldir. Deneyimsel öğrenmede altı duyunun (görme, koklama, tatma, dokunma, duyma ve sezgi) kullanılması söz konusudur ve bilişsel, duygusal ve devinışsel öğrenmeler sağlar. Aynı zamanda okul dışı öğrenme ortamları interdisipliner alanlardır. Belki de en önemlisi okul dışı öğrenme ortamları dört farklı alanda ilişkilerin oluşmasını da sağlar. Bunlar kişiler arası ilişkiler, içsel, ekosistemsel ve ekistic (insanlar ile çevre arasındaki) ilişkilerdir (Priest, 1986). Tüm bu özelliklerine rağmen okul dışı öğrenme ortamları

öğretmenler, eğitim programcıları ve araştırmacılar tarafından en çok göz ardı edilen ortamlardır. Yapılan çalışmalarda öğretmenlerin, okul dışı ortamların felsefesine, tekniğine ve organizasyonuna yabancı oldukları için kullanılmaktan kaçındıkları belirlenmiştir (Orion, Hofstein, Tamir & Giddings, (1997). Türkmen (2015) ve Çengelci (2013) öğretmenler ile yaptıkları çalışmalarda okul dışı öğrenme ortamlarının maliyet, zaman, bürokratik işlemler vb. dezavantajları olduğunu ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri birden fazla dersten sorumlu olmaları nedeniyle diğer öğretmenlerden ayrılmaktadır. Bu durum, sınıf öğretmenlerinin çoklu disiplin ve disiplinler arası anlayışa dayalı yeterliklere sahip olmalarını gerektirmektedir. Sınıf öğretmenleri bireysel farklılıkları dikkate alarak esnek öğrenme ortamları hazırlayabilmeli, öğrencilerinin yakın çevreyi tanımaları için kişi, kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak geziler düzenleyebilmelidir. Bu noktada özellikle okul dışı öğrenme ortamlarını derslerine dahil edebilmeli, bu ortamların uzun dönem etkisini ve öğrenimi artırıcı etkisini ortaya koyabilmelidir (Falk & Dierking, 2000).

Tüm bu noktalar dikkate alındığında gelecekte sınıf öğretmeni olarak görev yapacak olan sınıf öğretmeni adaylarının donanımlı yetişmesi önem kazanmaktadır. Bu nedenle öncelikle mevcut durumun ne olduğunun ortaya konulması gerektiği düşünülmüştür. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının okul dışı öğrenme hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi şeklinde ifade edilebilir.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı içerisinde özel durum yöntemi kullanılmış olup, elde edilen veriler frekans analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Türkiye’de Ege Bölgesi’nde bir devlet üniversitesinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 55 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi çeşitli durumlar içerisinde ortalama ve normal olan durumların anlaşılması, gösterilmesi ve vurgulanmasını içermektedir (Patton, 2014). Araştırmanın çalışma grubu olarak seçilen sınıf öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin belirlenmesinde öğrencilerin üniversite öğreniminin son döneminde olmaları ve alanları ile ilgili derslerin çoğunu tamamlamış olmaları etkili olmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından literatürde yer alan çalışmalardan (Ay, Anagün ve Demir, 2015 ; Karademir ve Erten, 2013) yararlanılarak hazırlanan 9 adet açık uçlu sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Veri toplama aracında yer alan sorular, “okul dışı öğrenmenin ne olduğu, okul dışı öğrenme ortamlarının neler olduğu, okul dışı öğrenme ortamlarının avantajları ve dezavantajları, öğretmenin okul dışı öğrenme ortamındaki rolü, öğretmenin planlama sürecinde dikkat etmesi gerekenler, okul dışı öğrenme ortamının yapılandırıcı yaklaşım açısından değerlendirilmesi, öğretmen adayının bugüne kadar okul dışı öğrenme faaliyetine katılıp katılmadığı ve öğretmen adayının gelecekte okul dışı öğrenme ortamlarını kullanıp kullanmama durumu ” şeklindedir.

Bulgular

Çalışmaya katılan 55 öğretmen adayına yöneltilen “Okul dışı öğrenme nedir? Kısaca açıklayınız.” sorusundan elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının 1. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Yüzdeleri (Okul Dışı Öğrenme Nedir? Kısaca Açıklayınız)

Kategoriler	f	%	Örnek
İnformal öğrenme	26	47,3	Ö33: "İnformal öğrenme. Yani sadece bir okulda değil de başka herhangi bir ortamda yapılan öğrenmelerdir."
Sosyal çevrede gerçekleşen öğrenme	18	32,7	Ö24: "Öğrencinin okul dışında sosyal çevre ile öğrendiği bütün bilgiler."
Yaşam boyu öğrenme	6	10,9	Ö48: "Öğrenme her zaman gerçekleşir. Okul planlı ve programlı öğretimin yapıldığı yerdir. Okulun dışında her zaman öğrenmenin gerçekleşmesidir."
Gelişigüzel öğrenme	5	9,1	Ö1: "Öğrencilerin çevresi ile etkileşimi sonucu gelişigüzel gerçekleştirdiği, kazanımlardan uzak öğrenmelerdir."
Toplam	55	100	

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının % 47,3'ünün okul dışı öğrenmeyi informal öğrenme, % 32,7'sinin ise okul dışı öğrenmeyi sosyal çevrede gerçekleşen öğrenme olarak ifade ettiği görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının % 9,1'i okul dışı öğrenmeyi gelişigüzel öğrenme, % 10,9'u yaşam boyu öğrenme olarak ifade etmiştir. Veri toplama aracında yer alan ikinci soru "Okul dışı öğrenme ortamları nelerdir? maddeler halinde yazınız." şeklindedir. İkinci sorudan elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının 2. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Yüzdeleri (Okul Dışı Öğrenme Ortamları Nelerdir? Maddeler Halinde Yazınız.)

Öğrenci Cevapları	f	%
Müze	10	18,2
Hayvanat bahçesi	5	9,1
Botanik bahçesi	3	5,5
Halk eğitim	15	27,3
Sosyal çevre (aile vb)	8	14,5
Medya	4	7,3
Doğa	3	5,5
Kütüphane	3	5,5
AVM (Alışveriş merkezi)	2	3,6

Tarihi Alanlar	1	1,8
Tiyatro	1	1,8
Toplam	55	100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının % 18,2'sinin müze, % 27,3'ünün halk eğitim merkezleri, % 14,5'inin sosyal çevre (aile vb.), % 9,1'inin hayvanat bahçesi örneğini verdikleri belirlenmiştir. Medyayı okul dışı öğrenme ortamı olarak gören öğretmen adayı yüzdesi % 7,3 iken, kütüphaneyi okul dışı öğrenme ortamı olarak örnekleyen öğretmen adayı yüzdesi % 5,5'tir. İki öğretmen adayı alışveriş merkezini okul dışı öğrenme ortamı olarak değerlendirirken, bir öğrenci de tiyatroyu bu kapsamda değerlendirmiştir. Veri toplama aracında yer alan üçüncü soru, "Okul dışı öğrenme ortamlarının avantajları var mıdır? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz." şeklindedir. Öğretmen adaylarının hepsi okul dışı öğrenme ortamlarının avantajları olduğunu düşünmektedir. Üçüncü sorudan elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının 3. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Yüzdeleri (Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Avantajları Var mıdır? Cevabınız Evet ise Lütfen Belirtiniz.)

Kategoriler	f	%	Örnek
Yaparak yaşayarak öğrenme	23	41,1	Ö19: "Vardır. Örneğin; geziler. Konu her ne ise onu yakından yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı verir."
Kalıcı öğrenme	18	32,1	Ö13: "Tabii ki vardır. Görerek yaşayarak dört duvar arasına sıkıştırılmadan öğrenme gerçekleşiyor daha da kalıcı oluyor."
Her yerde öğrenme	9	16,1	Ö32: "Bireyin iç içe olduğu her yerde öğrenme gerçekleşebilir."
Okula yardımcı	2	3,6	Ö20: "Okulda verilemeyen, vaktin yetmediği zamanlarda, gözden kaçırılan konularda okula yardımcıdır."
İlk elden bilgi sağlama	2	3,6	Ö49: "Yerinde görme imkanı sağlar."
Akran eğitimi	1	1,8	Ö3: "Sosyal etkileşime girildiği için akran eğitimi sağlar."
Toplam	55	100	

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının % 32,1'i kalıcı öğrenme sağlar, % 41,1'i yaparak yaşayarak öğrenme sağlar, % 16,1'i her yerde öğrenme fırsatı sunar, % 3,6'sı okula yardımcıdır, % 3,6'sı ilk elden bilgi sağlar, % 1,8'i de akran eğitimi sağlar şeklinde görüş bildirmiştir. Veri toplama aracında yer alan dördüncü soru, "Okul dışı öğrenme ortamlarının dezavantajları var mıdır? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz." şeklindedir. Öğretmen adaylarının hepsi okul dışı öğrenme ortamlarının dezavantajları olduğunu düşünmektedir. Dördüncü sorudan elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının 4. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Okul dışı öğrenme ortamlarının dezavantajları var mıdır? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz.)

Kategoriler	f	%	Örnek
Gelişigüzel öğrenme (Kazanımlardan uzak öğrenme)	21	38,2	Ö52: "Okul dışı öğrenmeler plansız ve programsız yapılırsa, gelişigüzel öğrenmeler oluşabilir. Öğrenme istenilen düzeyde gerçekleşmeyebilir."
İstenmedik davranış	14	25,5	Ö34: "İstenmedik olumsuz davranışlar oluşabilir."
Planlama sorunu	6	10,9	Ö7: "İyi bir planlama yapılmaz ise amacına ulaşmaz."
Zaman sorunu	6	10,9	Ö47: "Zaman alıcıdır."
Yanlış bilgi	4	7,3	Ö29: "Vardır. Yanlış öğrenmeler oluşabilir. Yanlışta olsa öğrenilen bir bilgiyi düzeltmek zordur."
Ekonomik sorunlar	4	7,3	Ö 35: "Maddi yönden pahalı olduğu için her zaman uygulanmayabilir."
Toplam	55	100	

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının % 25,5'i istenmedik davranışlar oluşabilir, % 38,2'si gelişigüzel öğrenme gerçekleşebilir, % 7,3'ü yanlış bilgi edinimi söz konusu olabilir şeklinde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmen adayları planlama, zaman ve ekonomik açıdan da okul dışı ortamların bir takım dezavantajlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Veri toplama aracında yer alan beşinci soru, "Okul dışı öğrenme ortamların da öğretmenin rolü nedir" şeklindedir. Beşinci sorudan elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Öğretmen adaylarının 5. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Okul dışı öğrenme ortamların da öğretmenin rolü nedir?)

Öğrenci Cevapları	f	%
Rehber	46	83,6
Planlama	5	9,1
Yasal prosedürler	4	7,3
Toplam	55	100

Öğretmen adaylarının çok büyük bir kısmı (% 83,6) rehber cevabını vermiştir. Bunun yanı sıra planlama ve izin gibi yasal prosedürlerin de öğretmenin sorumluluğunda olduğunu belirtmişlerdir. Veri toplama aracında yer alan altıncı soru, "Öğretmenin okul dışı

öğrenme sürecini planlarken dikkat etmesi gereken unsurlar nelerdir?" şeklindedir. Altıncı sorudan elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğretmen adaylarının 6. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Öğretmenin okul dışı öğrenme sürecini planlarken dikkat etmesi gereken unsurlar nelerdir?)

Kategoriler	f	%	Örnek
Kazanımlar	16	29,1	Ö19: "Etkinlikler kazanımların amacına uygun olmalı. "
Hazır bulunuşluk	12	21,8	Ö28: "Öğrencilerin gelişim özellikleri, öğrencilerin hazırbulunuşlukları ve ortam
Güvenlik	10	18,2	Ö21: "Ortamın güvenliği sağlanmalı, bilgileri not etmeleri için bir not defteri önceden istenmeli, çocukların uyacağı kurallar önceden belirtilmeli."
Mekan	7	12,7	Ö13: "Mekan analizi, seçimi dikkatli yapılmalı, okul dışı öğrenme konusu ile mekan uyumlu olmalı, etkinlikler dikkatli planlanmalı, dikkat dağıtıcı konudan sapan etkinlikler kullanılmamalı, gerekli dönütler alınıp değerlendirme yapılmalı."
Zaman	6	10,9	Ö35:"Zaman konusuna öncelikle dikkat edilmeli"
İzinler	4	7,3	Ö36:"Gerekli izinler alınmalı. İzinsiz işlem yapılmamalı."
Toplam	55	100	

Öğretmen adaylarının % 29,1'i kazanımlar, % 21,8'i öğrencilerin hazırbulunuşluk durumları, % 7,3'ü izinler, % 10,9'u zaman ve % 12,7'si de okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılacak mekan şeklinde görüş bildirmiştir. Veri toplama aracında yer alan yedinci soru, "Okul dışı öğrenme ortamlarını yapılandırmacı öğrenme açısından değerlendiriniz." şeklindedir. Yedinci sorudan elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğretmen adaylarının 7. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Okul dışı öğrenme ortamlarını yapılandırmacı öğrenme açısından değerlendiriniz.)

Kategoriler	f	%	Örnek
Yaparak yaşayarak öğrenme	19	34,5	Ö36: "Yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlar. Bilgiyi kendi zihninde yapılandırır. Somut materyaller ile karşılaşır."
Kalıcı öğrenme	15	27,3	Ö3: "Yaşantı yolu ile edinildiği için oldukça kalıcıdır. Öğrenme ortamı yaşamın ta kendisi olmaktadır. Öğrencilerin merak, keşfetme, araştırma yönlerinin gelişmesini sağlar."
Aktif öğrenci	14	25,5	Ö34:"Yapılandırmacı öğrenme bireyi merkeze alır ve birey her zaman aktif olmalıdır. Okul dışı öğrenmede

			birey merkezlidir ve birey de aktif olmalıdır.”
Yaşama transfer	7	12,7	Ö41:”Okulda öğrendiği bir bilgiyi okul dışında uygulayabilmesi açısından faydalı olabilir. Günlük yaşantıda uygulayabilir.”
Toplam	55	100	

Öğretmen adaylarının % 34,5'i yaparak yaşayarak öğrenme sağlar, % 25,5'i öğrenciyi aktif kılar, % 27,3'ü kalıcı öğrenme sağlar ve % 12,7'si de öğrencilerin öğrendikleri bilgileri yaşama transfer etmesini sağlar şeklinde görüş bildirmiştir. Veri toplama aracında yer alan sekizinci soru, “Öğrenci olduğunuz yıllarda okul dışı öğrenme faaliyetine katıldınız mı? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz. ” şeklindedir. Sekizinci sorudan elde edilen bulgular Tablo 8’de ve Tablo 9’da sunulmuştur. Öğretmen adaylarının % 70,9’u bir faaliyete katıldığını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının % 29,1’i ise herhangi bir okul dışı öğrenme faaliyetine katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 8: Öğretmen adaylarının 8. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Öğrenci olduğunuz yıllarda okul dışı öğrenme faaliyetine katıldınız mı? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz.)

Öğrenci Cevapları	f	%
Evet	39	70,9
Hayır	16	29,1
Toplam	55	100

Tablo 9 incelendiğinde; öğretmen adaylarının öğrencilik yılları süresince katıldıkları faaliyetler içerisinde ilk sıralarda şehir ve müze gezilerinin yer aldığı gözlenmektedir. Öğretmen adaylarının % 25,6’sı halk eğitim merkezlerinde katılmış oldukları etkinlikleri de bu kapsamda değerlendirmiştir.

Tablo 9: Öğretmenlerin katıldıkları faaliyetler

Öğrenci Cevapları	f	%
Şehir Gezisi	14	35,8
Müze Gezisi	13	33,3
Hayvanat bahçesi	1	2,5
Tiyatro	1	2,5
Halk eğitim kursları	10	25,6
Toplam	39	100

Veri toplama aracında yer alan dokuzuncu soru, “Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinizde kullanmayı düşünür müsünüz?

Cevabınız evet ise kısaca açıklayınız.” şeklindedir. Dokuzuncu sorudan elde edilen bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Öğretmen adaylarının 9. soruya verdikleri cevaplar ve yüzdeleri (Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinizde kullanmayı düşünür müsünüz? Cevabınız evet ise kısaca açıklayınız.)

Kategoriler	f	%	Örnekler
Evet	52	94,5	<p>Ö3: “Evet. Çünkü bu yöntem öğrenciler için hem eğlenceli hem de öğretici. Ayrıca bilgilerinin de kalıcı olmasını ve araştırma ruhunun gelişmesini sağlıyor.”</p> <p>Ö34: “Elbette düşünürüm. Öğrenme faaliyeti sadece okullarda verilmez. Öğrencilerin dersleri ile ilgili tarihi yerler, müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamları onların gelişimini olumlu yönde etkileyeceği kanısındayım.”</p> <p>Ö39: “Evet düşünüyorum. Çünkü öğrettiğimiz şeyleri okul dışı faaliyetler ile pekiştirirsek daha kalıcı olacağına inanıyorum. Bu şekilde teorikte olan bilgiler pratiğe dönüşüp somutlaşır.”</p> <p>Ö40: “Evet. Örneğin canlıları sınıflandırma konusunda hayvanat bahçesi botanik bahçesi gibi yerlerde daha etkili bir ders işleyebilirim.”</p> <p>Ö48: “Çevre gezilerine çıkarıp etrafındakilerin farkına varmasını sağlayabilirim. İmkan dahilinde bilim ve sanat merkezlerine geziler düzenleyebilirim.”</p>
Belki	3	5,5	
Toplam	55	100	

Öğretmen adaylarının % 94,5’i öğretmen olarak göreve başladığında okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinde kullanacağını belirtmişken sadece 3 öğretmen adayı belki cevabını vermiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmayı düşünmeyen öğretmen adayı ise yoktur.

SONUÇ

Bu çalışma ile sınıf öğretmeni adaylarının okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. 1. sorudan elde edilen bulgulara dayalı olarak, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeyi daha çok informal öğrenme olarak tanımladığı sonucuna varılabilir. 2. sorudan elde edilen bulgulara dayalı olarak, sınıf öğretmeni adayları, okul dışı öğrenme ortamı olarak çoğunlukla halk eğitim merkezi, müze, sosyal çevre ve hayvanat bahçesi örneğini vermişlerdir. Öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarını tam olarak tanımadıkları söylenebilir. 3. ve 4. sorudan elde edilen bulgulara göre, öğretmen adayları okul dışı öğrenme ortamlarının avantaj ve dezavantajları olduğu düşüncesindedir. Öğretmen adayları okul dışı öğrenme ortamlarının avantajları noktasında yaparak yaşayarak öğrenme sağladığı yönünde görüş bildirirken, dezavantajları noktasında ise gelişigüzel öğrenme gerçekleşir şeklinde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmen adayları okul dışı öğrenme ortamlarının zamanlama, planlama ve ekonomik açıdan bir takım dezavantajları olduğu

düşüncesindedir. Bu sonuçlar Çengelci (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçları ile uyumludur. 5. sorudan elde edilen bulgulara göre, okul dışı öğrenmede öğretmenin rolünün rehber olduğunu düşünen öğretmen adayları sayısı çoğunluktadır. Ayrıca öğretmen adayları, öğretmenin okul dışı öğrenme ortamında planlamadan ve yasal prosedürlerden de sorumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Safran ve Ata (2006), Akkuş ve Meydan (2013), Malkoç (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da yasal prosedürlerin fazla olmasından dolayı, öğretmenlerin bu tür faaliyetleri yeterince yapmak istemediği sonucu, çalışmamızdan elde edilen sonuç ile örtüşmektedir. 6. sorudan elde edilen bulgulara dayalı olarak, öğretmenin okul dışı öğrenme sürecini planlarken dikkat etmesi gerekenler; öğrencilerin hazırbulunuşlukları ve kazanımlar şeklinde belirtilmiştir. 7. soruda öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarını yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmesi istenmiş olup, öğretmen adayları öğrencilerin aktif katılımının sağlanacağı, yaparak yaşayarak öğreneceği ve bu sayede kalıcı öğrenmenin gerçekleşeceğini düşünmektedir. Bu sonuç Öner (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçları ile uyumludur. Öner (2015) çalışmasında, okul dışı öğrenme ortamlarının bilginin kalıcılığını sağlamada, derse olan ilgiyi arttırmada kullanılabileceğini ifade etmiştir. 8. sorudan elde edilen bulgulara dayalı olarak, öğretmen adaylarının büyük bir kısmı öğrenim hayatı boyunca okul dışı öğrenme ortamlarında bulunduğunu ifade etmiştir. Bu ortamların başında müzeler, şehir gezileri ve halk eğitim kursları gelmektedir. Öğretmen adayları öğretmen olarak göreve başladıklarında okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinde kullanacaklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç Balkan Kıyıcı ve Atabek (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçları ile uyumludur.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları konusunda tam anlamı ile bilgi sahibi olmadığı söylenebilir. Oysa son yıllarda uygulamaya konulan eğitim anlayışları derslerin sadece sınıflarda yapılmasının yeterli olmayacağını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Öğretmenlik alanları incelendiğinde, sınıf öğretmenliği çalışma alanı, öğrenci kitlesi bakımından diğer alanlara göre daha özel bir alana sahiptir. Bireylerin temel gelişim süreçlerinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerini geliştirmede ve temel kazanımları oluşturmada sınıf öğretmenlerinin stratejik bir rolü bulunmaktadır (Eraslan, 2008). Özellikle YÖK sınıf öğretmenliği lisans programı incelendiğinde, sınıf öğretmenliği dersleri arasında fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi öğretimi gibi günlük hayat ile iç içe olan dersler göze çarpmaktadır. Belirtilen bu derslerde kullanılacak olan okul dışı etkinliklerin önemi çok büyüktür. Bu önem sınıf öğretmenlerinin yüksek nitelikli yetiştirilmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu noktadan hareket ile şu önerilerde bulunabilir;

Çalışmanın gerçekleştirildiği üniversitenin bilgi paketi/ ders kataloğu incelendiğinde, Sınıf Öğretmenliği öğretim programında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili bir ders bulunmadığı gözlenmiştir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesi süreçte okul dışı öğrenme ortamlarını daha iyi tanımaları için öğretim programına seçmeli ders olarak veya zorunlu derslerin içeriğine (Fen öğretimi gibi) eklenebilir.

Öğretmen adaylarına okul dışı öğrenme ortamları hakkında seminerler verilebilir. Bu seminerlerde öğretmen adaylarına ileride kullanabilecekleri etkinlik örnekleri sunulabilir, ayrıca ülkemizde yer alan çeşitli okul dışı öğrenme alanları ile ilgili bilgiler verilebilir.

Üniversiteler tarafından, Anıtkabir, Çanakkale Şehitler Abidesi, bilim müzeleri, kültürel veya bilimsel alanlara geziler yapılabilir.

Herhangi bir ders ile ilişkilendirilmese bile öğrencilerin yaşadığı bölgenin özellikleri ile ilgili bilgi edinmeleri önemlidir. Bu nedenle okul dışı öğrenme ortamları her zaman uzakta aranmamalı, öğretmen adayları yakın çevresini okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanabilecek şekilde yetiştirilmelidir.

Bu çalışma Ege Bölgesi'nde bir devlet üniversitesinde sadece 55 dördüncü sınıf öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiş olup, ileride yapılacak çalışmalarda daha geniş örneklem seçilerek, farklı içerikteki sorular ile öğretmen adaylarının görüşleri tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, A. & Meydan, A. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi ve coğrafi mekân uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4,13, 14-30.
- Atmaca, S. (2012). *Derslik dışı fen etkinlikleri ve bu etkinliklere dayalı öğretimin öğretmen adayları üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ay Y., Anagün Ş. S. & Demir M. Z. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/15, 103-118.
- Balkan Kıyıcı, F. & Atabek Yiğit, E. (2010). Science education beyond the classroom: a field trip to wind power plant. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. Ankara: Milli Eğitim
- Bozdoğan A. E., Okur A. & Kasap G., (2015). Planlı Bir Alan Gezisi İçin Örnek Uygulama: Bir Fabrikası Gezisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, [Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı, I](#), 1-12
- Bunting, C. J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Champaign IL, Human Kinetics, ISBN: 0-7360-5502-9
- Çengelci, T. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,13(3), 1823-841.
- Dierking, L. D., Falk, J. H., Rennie, L., Anderson, D., & Ellenbogen, K. (2003). Policy statement of the "informal science education" ad hoc committee. *Journal of Research In Science Teaching*, 40(2), 108-111.
- Eraslan, L. (2008). Yenilenen Öğretmen Yetiştirme Programları Bağlamında Sınıf Öğretmenliği Programının Değerlendirilmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı*, Çanakkale, Türkiye, 2-3-4 Mayıs.
- Falk, J. H. & Dierking, L. D. (2000). *Learning From Museums*. Altamira Press, UK.
- Ford, P. (1986). *Outdoor education: Definition and philosophy*. ED 267 941. 15 Ocak 2016 tarihinde <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED267941.pdf> adresinden alınmıştır.
- Higgins, P., Loynes, C., & Crowther, N. (Eds.). (1997). *A guide for outdoor educators in Scotland*. SNH: Perth.
- Higgins, P. & Nicol, R. (2002). *Outdoor Education: Authentic Learning in the context of Landscapes* (Volume 2), Sweden.

- Karademir, E. & Erten, S. (2013). Determining the factors that affect the objectives of preservice science teachers to perform outdoor science activities. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 1(4), 270-293.
- Laçın Şimşek C., Balkan Kıyıcı, F. & Atabek Yiğit, E. (2013) Müze Ziyaretinin Öğretmen Adaylarının Düşüncelerine Etkisinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 115-148.
- Malkoç, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanılma durumları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Tarih Öğretimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*. 4 (1), 89-121.
- Priest, S. (1986). Redifining outdoor education: A matter of many relationships. *Journal of Environment Education*, 17(3), 13-15.
- Safran, M. (Ed.) & Ata, B. (2006). *Okul dışı tarih öğretimi*. Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Salmi, H. S. (1993). *Science centre education: Motivation and learning in informal education*. Unpublished Doctoral Dissertation, Helsingin Yliopisto, Finland.
- Orion, N., Hofstein, A., Tamir, P. & Giddings, G. J. (1997), Development and validation of an instrument for assessing the learning environment of outdoor science activities. *Science Education*, 81: 161-171.
- Öztürk, Ş. (2010). Okulda eğitimle bütünleştirilmiş mekân dışı eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 131-144.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal(Sınıf-Dışı) Fen Bilgisi Eğitimine Tarihsel Bakış ve Eğitimimize Entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.
- Türkmen, H. (2015) İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Ortamlardaki Fen Öğretimine Bakış Açıları. *Journal of European Education*, 5(2), 47-55.